

Saknade och oönskade turister

- Lokalbefolkningens inställning
till turism i en pandemi

Sebastian Andersson
Ida Dolff

Degree of Bachelor of Science
with a major in Geography
15 hec

Department of Economy and Society, Human Geography &
Department of Earth Sciences
University of Gothenburg
2020 B-1118

Saknade och oönskade turister

- Lokalbefolkningens inställning
till turism i en pandemi

Sebastian Andersson
Ida Dolff

ISSN 1400-3821

B1118
Bachelor of Science thesis
Göteborg 2020

Sammanfattning

Turism påverkar platsen som den sker på, och därigenom lokalbefolkningen på platsen. Det är därför viktigt att ha med sig lokalbefolkningen i planeringen av turism i deras lokalsamhälle. Graden av lokalbefolkningens involvering i beslutfattningsprocesserna speglas i deras upplevelse av, och inställning till turismen.

Världsarvsområdet i Visby lockar många turister årligen, och är en viktig inkomstkälla för hela Gotland. En studie som gjordes 2019 undersökte hur lokalbefolkningens inställning gentemot turismen i Visby världsarv, men den tog inte hänsyn till var på Gotland respondenterna bodde i förhållande till världsarvet. Tidigare forskning har visat att inställningarna kan variera beroende på hur nära turistområdet responderande bor.

Denna studie ville därför undersöka hur inställningarna gentemot turismen i Visby skiljde sig med avståndet från Visby världsarv, och om inställningen har förändrats sedan utbrottet av coronaviruset covid-19 som hotar den kommande högsäsongen för besöksnäringen.

Resultatet visar att lokalbefolkningen överlag är positivt inställda till turismen i Visby världsarv. Respondenten gav inte olika svar i förhållande till hur långt ifrån världsarvet de bodde. Sedan utbrottet av covid-19 har några av lokalborna börjat värdera om sin inställning till turismen, vissa upplever att de blivit mer negativa medan andra mer positiva gentemot besökarna. Men i sin helhet syntes ingen skillnad i inställningarna sedan förra årets undersökning.

Nyckelord: Covid-19, Turism, Avstånd, Lokalbefolkning, Inställningar

Abstract

Tourism impacts the places where it occurs, as well as the local population in these places. Hence, it's important to involve the local population in the planning of tourism and tourism development. The level of involvement is reflected in the local population's experience of, and attitudes towards tourism.

The World Heritage site in Visby attracts a large number of tourists each year and is an important source of revenue for the entire Gotland region. Earlier studies show that Gotland's local population generally exhibits a positive attitude towards this tourism. However, knowledge is lacking concerning differences in attitudes among different segments of this population.

The object of this study is to examine if there is a geographical pattern in the attitudes toward tourism in the local population on Gotland, as well as to examine if the attitudes have changed since the outbreak of covid-19, which threatens the upcoming peak season for tourism on the island.

The results confirm the generally positive attitudes shown in previous studied. Furthermore this study shows that there are no differences in attitudes between those segments of the population living within, near or far from the Visby Heritage Site. Since the outbreak of covid-19, however, some respondents state that they have changed their attitudes: some are now more positive, while others say they now have a more negative attitude towards tourism.

Keywords: Covid-19, Tourism, Distance, Local residents, Attitudes

Förord

Denna uppsats är ett kandidatarbete inom Geografiprogrammet, och är gjord av Sebastian Andersson och Ida Dolff. Alla delar i studien har författats gemensamt och på grund av detta delar båda författarna ansvar för allt innehåll.

Tack

Vi vill först ge ett stort tack till vår handledare Kristina Nilsson Lindström för din vägledning. Vi vill även tacka alla respondenter som tog sig tiden att svara på vår enkät. Avslutningsvis vill vi tacka Jonas Lindberg och våra kurskamrater för de otroligt givande seminarierna på distans.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsning	8
2. Kunskapsöversikt	9
2.1 Centrala begrepp	9
2.1.1 Turism	9
2.1.2 Hållbar turism	9
2.1.3 Världsarv	10
2.1.4 Avstånd	10
2.1.5 Lokalbefolkning	11
2.1.6 Inställning	11
2.2 Tidigare studier	12
2.2.1 Ekonomisk påverkan	14
2.2.2 Sociokulturell påverkan	14
2.2.3 Miljömässig påverkan	15
2.2.4 Avstånd och inställning	15
2.3 Turism i kris	15
3. Studieområde	17
3.1 Visby	17
3.1.1 Turismen i Visby	17
4. Metod	19
4.1 Mixed methods	19
4.2 Enkät	20
4.2.1 Urval	20
4.2.2 Variabler & operationalisering	21
4.3 Statistisk analys	24
4.3.1 Validitet	24
4.3.2 Reliabilitet	25
5. Resultat	26
5.1 Inställningar till turismen i Visby	27
5.2 Skillnader från föregående år	28
6. Diskussion	30
6.1 Inställningen till turismen	30
6.2 Pandemins påverkan på inställningarna	30
7. Slutsatser	32

7.1 Framtida studier	33
8. Referenser	34
9. Bilagor	41

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Relationen mellan den lokala befolkningen och turister som besöker deras lokala samhällen har sedan 70-talet intresserat forskare (Easterling, 2004). Turism har oundvikligen en stor påverkan på de platser som utgör destinationer. En påverkan som för lokalbefolkningen kan vara både positiv, t.ex. i form av en ökad ekonomisk aktivitet, möjlighet till infrastrukturinvesteringar, bättre förvaltning av kulturminnen med mera, men den kan också vara negativ, t.ex. genom att driva upp bostadspriser, eller leda till en ökad påfrestning på miljövärden (Hall & Page, 2014). Den påverkan som turismen har på en plats går givetvis inte lokalbefolkningen obemärkt förbi, utan ger upphov till olika tankar, åsikter och inställningar till fenomenet (Garcia, Vazquez & Macias, 2015).

Att ta lokalbefolkningens intressen och åsikter i beaktande i planering och beslutsfattande när det kommer till turismutveckling är viktigt av flera anledningar. Det ger först och främst en mer positiv inställning till både turister och turismutveckling om lokalbefolkningen känner sig hörda (Davis, Allen & Cosena, 1988). Ett stöd från lokalbefolkningen skapar i sin tur en mer framgångsrik turismutveckling. Belisle & Hoy (1980) skriver att lokalbefolkningens bemötande av turister är en viktig faktor i turisternas upplevda nöjdhet med resan, och påverkar också sannolikheten att turisterna återkommer (Hoffman & Low, 1981).

Utan ett förankrat stöd från lokalbefolkningen är det också svårt att uppnå en hållbar turismutveckling (Nunkoo et al, 2013; Yu, Chancellor & Cole, 2011). United Nations World Tourism Organisation tog 2005 tillsammans med United Nations Environmental Program fram riktlinjer för vad en hållbar turism innebär, och även där lyfts vikten av en förankring i det lokala samhället fram (UNEP & WTO, 2005, s.34–35).

Det är ur detta perspektiv som en mer detaljerad kartläggning av lokalbefolkningens inställning till turismen blir viktig. Att bättre förstå hur, när, och *var* en negativ inställning till turism uppstår möjliggör interventioner för att vinna tillbaka det tappade stödet (Nunkoo et al, 2013).

En av de mest besökta städerna i Sverige är världsarvsstaden Visby på Gotland, som årligen tar emot nästan en miljon svenska och utländska besökare. Regionen har samtidigt en

målsättning att antalet besök ska öka i framtiden (Gotlands kommun, 2010). I regionens besöksnäringstrategi lyfts hållbarhet inom de tre områden som nämnt ovan fram som ett centralt mål (Region Gotland, 2019a). Även i regionens framställning av en ny världsarvsstrategi för Hansestaden Visby lyfts hållbarhet fram som något eftersträvansvärt. (Region Gotland, 2019b). Som en del i arbetet att ta fram en ny strategi för världsarvet, genomförde Region Gotland en enkätstudie där invånarna på Gotland fick en chans att tycka till om turismen i staden (Negussie & Skantze, 2019).

I denna undersökning är ett mål att skapa en större förståelse för hur lokalbefolkningens inställning till turismen är fördelade rumsligt på Gotland, något som inte framgår av regionens egen undersökning (ibid). Den rumsliga faktorns betydelse för lokalbefolkningens inställning till turism är relativt outforskad, och de studier som har genomförts har uppvisat ambivalenta resultat (Belisle & Hoy, 1980; Vargas-Sanchez, Porras-Bueno & de los Angeles Plaze-Mejia 2011; Korça, 1996).

Vid tiden då denna uppsats skrivs är covid-19-pandemin fortfarande pågående i både världen, och det svenska samhället. Detta innebär begränsningar för bland annat evenemang och resor. Vi vet att den ekonomiska utveckling turism bidrar med till ett samhälle, och den höjning av levnadsstandard som detta innebär för lokalbefolkningen är viktiga faktorer när det kommer till lokalbefolkningens stöd för fortsatt turismutveckling (Garcia et al., 2015; Kim, Uysal & Sirgy, 2013). Mot bakgrund av detta blir det naturligt att även undersöka om covid-19 har haft någon påverkan på Gotlands lokalbefolkningens inställning till turismen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Ett syfte med denna studie är att undersöka om det finns rumsliga skillnader i Gotlands lokalbefolkningens inställning till turismen i Visby världsarv. Ett annat syfte är att undersöka om, och i så fall hur, inställningen gentemot turism har förändrats på grund av covid-19 pandemin. Detta syfte uppnås genom att ställa upp två frågeställningar:

- Hur ser det rumsliga fördelningen av inställningar som lokalbefolkningen har gentemot turismen i Visby världsarv ut?
- Har lokalbefolkningen på Gotland ändrat sin inställning gentemot turism sedan coronaepidemin bröt ut, och hur ser denna förändring i så fall ut?

Undersökningen har genomförts genom att skicka ut enkäter till bofasta på Gotland. Urvalet har sedan delats in i tre grupper utifrån avståndet mellan respondenternas bostad och Visby världsarv. En variansanalys har genomförts för att avgöra om det föreligger några skillnader i inställning mellan de tre grupperna. Svaren från en av frågorna i formuläret har också jämförts med Negussie & Skantzes (2019) undersökning, för att undersöka om inställningen till turism har förändrats med den rådande pandemisituationen. Slutligen har respondenterna också själva ombetts berätta om, och i så fall hur, deras inställning till turismen har förändrats i och med covid-19.

1.3 Avgränsning

Geografiskt är studien avgränsad till Region Gotland, vilket innefattar ön Gotland, tillsammans med omkringliggande öar. Den undersökta populationen är avgränsad till heltidsboende i regionen som har varit bofasta där i minst ett år.

2. Kunskapsöversikt

2.1 Centrala begrepp

2.1.1 Turism

Den vanligast förekommande definitionen av turism är den som används av UNWTO. Det är också denna definition som används av tillväxtverket i deras statistik över turismen i Sverige. Turism är enligt dem människors sociala, ekonomiska och kulturella aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning. För att räknas som besökare ska vistelsen på platsen vara kortare än 1 år, annars räknas man som bosatt. Den som är besökare kan ha rest i fritidssyfte, såväl som affärsmässiga och professionella syften (United Nations Statistical Division, 2010; Tillväxtverket, 2016). Besökare innefattar alla som besöker ett ställe, men för att räknas som turist krävs det att minst en natt spenderades på platsen, annars går man under definitionen dagsbesökare (United Nations Statistical Division, 2010; Tillväxtverket, 2016).

2.1.2 Hållbar turism

I agenda 2030 tas tre dimensioner upp för hållbarhet, de ekonomiska, sociala och miljömässiga (Globalportalen, 2020). Den sociala hållbarhetsdimensionen för turism, som kommer att stå i fokus i detta arbete, innefattar de besökande, anställda och företag. För de anställda kan det innebära bra arbetsvillkor, med rimlig lön, där arbetsmiljön är fri från diskriminering, och utvecklingsmöjligheter finns inom arbetslivet. För besökarna kan social hållbarhet innebära att bli välkomnad oberoende av kön, etnisk bakgrund, funktionsnedsättning och/eller sexuell läggning. (Besöksnäringens Forskning- och Utvecklingsfond, 2018).

En annan viktig del av en socialt hållbar turism är att utvecklingen inom turismen går i samma takt som lokalsamhället. Turismen erbjuder ofta ett komplement till annan sysselsättning, och kan vara extra viktig för glesbygdsområdets utveckling. På platser i Europa har man sett att ett snabbt ökat besöksstryck kan bidra till att det bildas en folkopinion mot en vidare tillväxt inom turism. Det finns även platser som står utan verktyg att hantera den nya stora mängden besökare och utmaningarna som kommer med den (Ibid.).

När det kommer till turismutveckling är det många olika aktörers intressen som ska samsas på samma plats, bland annat lokalbefolkningen, turistföretag, turister, beslutsfattare och

entreprenörers (Wang et al., 2018). Konflikter kan uppstå när olika aktörer har inkompatibla intressen och avser att se olika resultat. I Kina har man sett konflikter uppstå i världsarvssamhällen, där bevarandet av världsarv och möjligheten att leva ett modernt liv står mot varandra. Det kan t.ex. handla om att lokalbefolkningen inte får använda vilka material de vill när de bygger hus, vilket kan resultera till att fastigheter blir dyrare för lokalbefolkningen, medans turistföretagen undkommer dessa restriktioner. I Daiyuan har lokalbefolkningen visat missnöje gentemot turistföretag och beslutsfattare genom att stoppa leveranser till turistföretagen, men även genom att förstöra gatubelysning (Ibid, 2018).

2.1.3 Världsarv

Ett världsarv är en plats, ort eller miljö som anses vara unik och ha betydelse för hela mänskligheten. De flesta världsarven är kulturvärden men det finns även några som har nått listan för sina naturvärden (UNESCO, 2019). Världsarvskonventionen är en internationell överenskommelse mellan 193 stater om att skydda världens kultur- och naturarv, där Sverige varit med sedan 1984. Genom att skriva under världsarvskonventionen åtar sig medlemsstaterna att samarbeta för att bevara och att inte direkt eller indirekt skada några av kulturarven i världen (NE, 2020a).

2.1.4 Avstånd

Avstånd är ett grundläggande begrepp inom spatial analys. Ur detta perspektiv ses avståndet som någonting absolut, en sträcka mellan två punkter och en tredimensionell volym, som kan innehålla fenomen. Kulturgeografin utvecklade nya sätt att se på rum och avstånd, bortom de absoluta, rummet sågs istället som något relativt, vilket gör att många kulturgeografer idag ser rummet som något socialt konstruerat (Kent, 2014). Man brukar prata om kognitivt avstånd och friktionen av avstånd. Kognitivt avstånd är människors egen uppfattning om vad avståndet är mellan två punkter, vilket inte behöver vara samma som det faktiska avståndet. Friktionen av avstånd innebär att avstånd kräver någon typ av insats för att övervinnas, det kan t.ex. vara tid eller pengar. (Knox & Marston, 2016)

Det relativa avståndet bidrar till viktiga perspektiv i synen på avstånd, men i denna studie har vi valt att endast använda oss av absolut avstånd. Bakgrunden till det beslutet är att tidigare forskning som har undersökt inställningar och avstånd har använt sig av absolut avstånd (Vargas-Sanchez et al., 2011; Belisle & Hoy, 1980; Weaver et al., 2011). För att kunna

jämföra och komplettera den tidigare forskningen med denna studies resultat känns det därför relevant att använda samma definition av avstånd.

2.1.5 Lokalbefolkning

Lokalbefolkningen är, som tidigare nämnts, en väl undersökt grupp inom turismforskningen (Easterling, 2004). Det förekommer dock en rad olika begrepp för att beskriva denna population som används mer eller mindre utbytbart. Några exempel är *local population*, *local community*, och *residents*. Samtidigt görs få försök att faktiskt ringa in och strikt definiera vilken grupp det är man menar, och mycket forskning klumpar ihop lokalbefolkningen till en homogen grupp (Lundberg, 2017).

Att behandla begreppet med sådan enkelhet riskerar att dölja de gråzoner som finns. Säsongsboende, eller *second home-owners*, är en grupp som kan betraktas som både turister och lokalbefolkning. Ur ett *stakeholders*-perspektiv, där fenomen studeras utifrån de grupper som påverkas av, och har en påverkan på fenomenet i fråga, blir det naturligt att se de säsongsboende som en del av lokalbefolkningen - de har faktiska intressen som mer eller mindre kan tillvaratas av turismutvecklingen i det lokala samhället (Easterling, 2005; Lundberg, 2017). Å andra sidan finns forskning som visar att säsongsboenden kan ha en liknande påverkan på det lokala samhället som turismen i sig, till exempel genom att driva upp bostadspriser, och påverka den lokala kulturen (Müller, 2002).

Med tanke på det senare, och det faktum att det faller utanför syftet med denna studie att ytterligare segmentera och analysera delar av den lokala populationen, kommer lokalbefolkning att i denna uppsats användas om alla som inte faller under definitionen av besökare. Det vill säga: alla som är bofasta i Region Gotland, och har varit det i mer än ett år (United Nations Statistical Division, 2010). Detta dock inte utan en medvetenhet om att det släutar över en del av den komplexitet som inryms i begreppet.

2.1.6 Inställning

Ett annat centralt begrepp inom forskning som rör relationen mellan lokalbefolkning och turism är inställning. Även här används flera begrepp omväxlande, utan att närmare definiera vad det är begreppen faktiskt ska fånga in. De vanligast förekommande är *attitudes towards*

och *perceptions of*. En viss ambivalens finns också i fråga om vad det är man mäter inställningar till: är det turisterna, turismen, eller är det den påverkan turismen har på samhället? Garcia et al. (2015) kallar t.ex. sin artikel, en genomgång av det aktuella forskningsläget, *Resident's attitudes towards the impact of tourism*. Vid närmare läsning står det dock klart att många av de artiklar som författarna går igenom själva menar att de studerar lokalbefolkningens inställning till turism, eller till turisterna.

Att detta skulle göra någon större skillnad för resultaten är dock svårt att tänka sig. Det verkar osannolikt att människor skulle ha en positiv inställning till *turisterna*, men en negativ inställning till *turismen* i sitt lokalsamhälle. Likaledes är det svårt att tänka sig en stor skillnad mellan en persons attityd och inställning. För enkelhetens skull har vi i detta arbete valt att genomgående använda begreppet *inställning* i ett försök att fånga in människors tankar och känslor kopplade till fenomenet turism.

2.2 Tidigare studier

Parallellt med framväxten av turismen i sig väcktes också ett intresse för fenomenet, och nya forskningsfält växte fram. Det var intressant att förstå hur, och varför turister drogs till vissa platser, och vilken påverkan de hade på dessa platser. Det var på 1960-talet som forskningen också började intressera sig mer för den påverkan turismen hade i de regioner som tilldrog sig ett stort antal turister (Andereck & Vogt, 2000). Den tidiga forskning som bedrevs om hur lokalbefolkningens inställning till turismen såg ut, och hur de upplevde att den påverkade deras liv, var relativt okritisk, och fokus låg då främst på de positiva följderna som kom med en ökad mängd turism. Under 70-talet började de negativa aspekter som uppstod på platser med en stor turistnäring att uppmärksammas allt mer, och samtidigt fick lokalborna själva en röst i forskningen. Under 80-talet sammansmälte dessa perspektiv, med en förståelse för att turism kan föra med sig både positiva och negativa effekter (Ibid., Vargas-Sanchez et al. 2011).

Till en början bedrevs denna forskning utan mycket intresse för teori eller ambitionen att abstrahera eller generalisera sina resultat. Det var alltså främst en deskriptiv forskning som bedrevs, med ambitionen att beskriva och redogöra för lokalbefolkningens inställning gentemot turister på en specifik plats, och hur denna påverkas av en eller flera faktorer (Gursoy & Rutherford, 2003). Under 90-talet steg dock intresset för att infoga den kunskap

som fanns på området i modeller, för att bättre kunna generalisera de resultat man kom fram till, och på så sätt kunna förutspå och vidta åtgärder för att påverka lokalbornas inställning när nya turistdestinationer stod redo att utvecklas. Ett av de tidiga försöken till ett sådant modellbygge gjordes av Jurowski et al. (1997). Utgångspunkten var då Social Exchange theory, och de faktorer man intresserade sig för var ekonomiska intressen, hur pass mycket man värdesatte det lokala samhället, och hur pass mycket man värdesatte miljön.

Tillsammans med mellanliggande variabler som preciserade vilken påverkan man trodde att turismen skulle ha på de ekonomiska, sociala och miljömässiga områdena framträdde en något mer komplicerad bild av hur lokalbefolkningens inställningar formas: de flesta förmodade att en ökad turism skulle ha en negativ påverkan på miljön, vilket ledde till en negativ inställning mot turism och turismutveckling. Samtidigt såg man att de som förmodade att turismen skulle ha en positiv påverkan på de sociala och ekonomiska områdena generellt sett var positivt inställda till turismen.

Denna modell har sedan dess utvecklats ytterligare, och fler faktorer och deras inbördes påverkan på varandra har förts in. Bland annat av Gursoy, Jurowski & Uysal (2002) och Gursoy & Rutherford (2003), som menar att även den lokala ekonomin påverkar lokalbefolkningens inställningar. Samtidigt stärkte dessa resultat giltigheten i modellen, genom att applicera den i fler områden med andra typer av turism. Vargas-Sanchez et al. (2011) ställer sig dock tveksamma till om en universell modell för att förklara lokalbefolkningens inställningar till turism ens är möjlig, och lyfter fram den myriad av faktorer som kan påverka människors inställning, och den komplexitet en sådan modell oundvikligen kräver. I en ambitiös studie, utförd i Huelva, Spanien, testas 68 faktorer och dess påverkan på lokalbefolkningens inställning. Som utgångspunkt har man använt sig av samma faktorer som den tidigare forskningen, med tillägget att man även undersökt lokalbornas uppfattning om turisternas beteende, antalet turister, och nivån av turismutveckling i området. Resultatet bekräftade i stort den tidigare forskning som hade gjorts på områden, men visade också att lokalbefolkningens inställning till turism korrelerade negativt med det upplevda antalet turister och den upplevda turismutvecklingsnivån.

Att identifiera alla de faktorer som påverkar den lokala befolkningens inställningar gentemot turismen för att kunna förklara denna fullt ut kan i detta läge verka som ett fruktlöst projekt. Speciellt svårt blir det att generalisera en sådan modell till alla tänkbara platser dit turister

reser, något som Vargas-Sanchez et al. (2011) också påpekar. Det finns dock faktorer som är mer efterforskade än andra, och konsensus är att det är den upplevda påverkan som turisterna har på de *ekonomiska*, *sociala*, och *miljömässiga* områdena, som till stor del kan förklara lokalbefolkningens inställning till turism (Garcia et al. 2015).

2.2.1 Ekonomisk påverkan

Generellt har man sett att den ekonomiska påverkan som turism har på ett samhälle ger upphov till positiva inställningar bland lokalbefolkningen. Det är den inverkan som turismen har på anställningsmöjligheter som lokalbefolkningen är mest nöjda över. Även att turism leder till att förbättra samhällets infrastruktur och offentliga lokaler, som i sin tur bidrar till ökad levnadsstandarden (Belisle & Hoy, 1980; García et al., 2015). En av de sämre sakerna som lokalbefolkningen ofta upplever med turism är säsongsvariationerna. Lokalbefolkningen brukar även se de ökade levnadskostnaderna som en negativ ekonomisk effekt av turismen, priserna för fastigheter och mark kan öka, samtidigt som levnadsstandarden ökar. Trots de negativa dimensionerna på ekonomin verkar de flesta studier visa att lokalbefolkningen upplever de positiva effekterna som övervägande, och blir därmed mer positivt inställda till turismen (García et al., 2015).

2.2.2 Sociokulturell påverkan

När det kommer till turismens påverkan på de lokala sociokulturella kännetecknen, ser man att turismen har en inverkan på de vanor, seder, sociala liv, övertygelser och värderingar som lokalbefolkningen i turistdestinationen har. Genom att lokalbefolkningen och besökare interagerar med varandra påverkas samhället på ett sociokulturellt plan. I vissa studier har lokalbefolkningen sett positivt på dessa möten, som att deras livskvalité anses öka, medan andra studier påvisar en negativ inställning då man anser att de har stora sociala kostnader (King et al, 1993; García et al., 2015). Beroende på kontexten och omständigheterna som turismen utvecklas, kommer de påverka de sociokulturella aspekterna av samhällen mer eller mindre. Det finns ingen konsensus om hur samhällen påverkas av och uppfattar dessa effekter (García et al., 2015).

2.2.3 Miljömässig påverkan

När det kommer till turismens påverkan på miljön, kan den bidra till bevarandet av miljöer, eller bidra till att skada dessa. Lokalbefolkningen upplever ofta en dubbelhet när det kommer till turismens inverkan på deras miljö, de ser både de positiva och de negativa aspekterna (Liu et al., 1987; Bonimy, 2011; García et al., 2015). Många är oroliga för den negativa påverkan, men inte i den grad att de är villiga att överge de övriga positiva aspekterna av turism, och därigenom sänka sin levnadsstandard (García et al., 2015).

2.2.4 Avstånd och inställning

Som tidigare nämnts har de studier som undersökt eventuellt samband mellan inställning till turism och absoluta avståndet mellan lokalbefolkningens hem och turistområdet, fått varierande resultat (García et al., 2015). De studier som kom fram till att de som lever närmast turistområdet var mer positivt inställda, förklarade resultatet med att de som bodde närmast hade mer ekonomiska fördelar, genom tex jobbmöjligheter och hög standard på de offentliga byggnaderna (García et al., 2015; Vargas-Sanchez et al., 2011). En studie gjord i Santa Marta, Colombia 1980 som fick ett liknande resultat, att det närmast turistområdet var mest positivt inställda, resonerade att turismen i området fortfarande var i ett tidigt stadium och en möjlig förändring i inställningarna kan komma i takt med att turismen i området utvecklas (Belisle & Hoy, 1980).

De studier som däremot kom fram till att de som bodde närmast turistområdet var mer negativt inställda till turismen, gav förklaringen att med avståndet minskar även den negativa inverkan som turismen har (García et al., 2015). De finns även studier som inte funnit någon korrelation alls mellan avstånd och inställning (Weaver & Lawton., 2001).

2.3 Turism i kris

Under några få månader har situationen för turismen i världen gått från ett system med över turism till icke-turism som en följd av covid-19 pandemin. Den globala turismen har även tidigare utsatts för kriser, mellan 2000 och 2015 så påverkas turismen stort av bland annat terrorattacken 11 september, Svininfluensan, SARS-utbrottet, ekonomiska krisen 2008/2009, och MERS utbrottet (Gössling et al. 2020). Något som alla kriser har gemensamt är att de påverkar turismefterfrågan, turismkriser innebär alltså en plötslig förändring i turistflödet (Eugenio-Martin & Campos-Soria, 2014).

Tidigare pandemier har påverkat den globala ekonomin negativt, och även turismsektorn har påverkats. Både turism och resande bidrar till spridningen av sjukdomar, vilket innebär att resmönster oftast ändras under pandemier för att minimera smittspridningen. Svininfluensan bidrog till att färre besökare kom till Mexiko, man räknar att 2.8 miljarder gick förlorade till följd av det minskade flödet av turister. SARS utbrottet påverkade Hongkongs besöksnäring mycket negativt, medan ekonomin i landet i övrigt klarade sig bättre än förväntat (Gössling et al. 2020).

Covid-19 har redan fått effekter, Norwegian tourism organisation, NHO, rapporterade 26 mars 2020 att 90 % av deras medlemsföretag har permitterat personal, 78% av företagen har minskat sin arbetsstyrka med 75%. Andra sektorer i Norge har inte haft samma kraftiga påverkan av pandemin som turism, service och detaljhandeln har, utan har i jämförelse klarat sig bättre. Hur stora de ekonomiska förlusterna inom turistindustrin globalt kommer bli är ännu oklar, och uppskattningarna varierar från \$300 miljarder, till över \$2 biljoner (Ibid.).

3. Studieområde

3.1 Visby

Visby är residensstad i Gotlands Län, och ligger på öns nordvästra kust. Delar av Visby fick världsarvsstatus 1995, världsarvsområdet är 77 hektar stort och innefattar den medeltida stadsmuren, staden innanför muren, och de omgivande parkerna (Region Gotland, 2018).

I Visby kan man idag se många karaktärsdrag från den tidigmedeltida storstad det en gång var (NE, 2020b). Under 1100-talet var Gotland en viktig länk i handeln mellan öst och väst. Det tyska handelsförbundet Hansan var ledande inom handeln på Östersjön, genom sin viktiga geografiska position bosatte sig tyska köpmän i Visby, och gjorde staden till Hansans viktigaste i nordöst. Visby utvecklades under den perioden till en storstad, och fick sin ringmur runt staden, men även kyrkor och storslagna hus. Under 1200-talet upplevde staden sin storhetstid. Olika konflikter mellan makthavare på 1300-talet drabbade staden negativt, men även pesten gjorde sitt bidrag till att stadens betydelse som handelsstad minskade. Under 1700-talet rev man delar av den gamla bebyggelsen i staden för att ge plats för nya byggnader, men viss äldre bebyggelse kom även att restaureras. Hundra år senare kom staden att uppmärksammas för sina historiska värden och blev en turistdestination för svenska turister (UNESCO, 2019). Visbys 3,6 km långa ringmur är Nordeuropas bäst bevarade stadsmur, även flertalet kyrkoruiner är välbevarade (NE, 2020b). Innanför muren bor idag ungefär 2 700 människor, och hela Visby har ca 23 800 invånare. Största delen av stadens centrum för handel och administration ligger idag utanför världsarvet (Region Gotland, 2018).

3.1.1 Turismen i Visby

Antalet turister som besöker Visby ökar varje år, under sommarsäsongen 2018 kom ca 950 000 besökare till staden. Det är främst besökare från Sverige men det förekommer även internationella besökare (Region Gotland, 2018). Över hälften av alla resor med färja och flyg till ön sker under de tre sommarmånaderna, med sin topp under juli månad (Region Gotland, 2019c). För att öka resandet ytterligare stod 2018 en ny kryssningskaj klar i Visby, som har målet att bidra till 150 000 nya besökare årligen (Infrastrukturnyheter, 2018)

2019 genomförde Region Gotland enkätstudien "Tyck till om världsarvet Hansestaden Visby", i syfte att samla in synpunkter från de boende på Gotland, för att få ett underlag i den

framtida planeringen av världsarvsområdet. 60% av de 550 respondenterna i studien ansåg att det var en lagom mängd turister som besöker världsarvet, medans 18% tyckte att det var för många, och 22% för få. Studien tog inte hänsyn till var på Gotland respondenternas hem låg (Negussie & Skantze, 2019).

Näringslivet i Visby domineras av turism och offentliga verksamheter (NE, 2020b). Andelen av befolkningen på Gotland som är sysselsatta inom turismberoende branscher är över det svenska snittet, 13,9% mot rikets 11,4% (Regionfakta, 2020). I kommunens regionala utvecklingsprogram *Gotland 2025*, är en av målbilderna att Gotland ska bli den naturliga mötesplatsen i Östersjöregionen. De lyfter även fram Visby som i en viktig spelare i att styrka hela Gotlands attraktionskraft, då Visby ses som betydelsefull för hela regionens marknadsföring, när det kommer till att både locka investeringar och invånare till ön. De påpekar vidare värdet av turismens ekonomiska tillskott till regionen som annars har en relativt låg köpkraft jämfört med rikssnittet, och speciellt under sommarmånaderna bidrar turismen till ett ökat inflöde (Gotlands kommun, 2008).

Det två största evenemang på Gotland hålls i världsarvsområdet i Visby. Medeltidsveckan som är en medeltida festival som sträcker sig över 8 dagar. 2019 besöker 40 000 människor festivalen. Under vistelsen på Gotland spenderar besökarna 206 miljoner kronor (Medeltidsveckan, 2020). Almedalsveckan som är ett demokratiskt evenemang där politiker, intresseorganisationer och företag håller föredrag och bjuder upp till dialog hålls även de på världsarvsområdet (Almedalsveckan, 2020). 2019 hade almedalsveckan 42 000 besökare (Almedalsveckan, 2019). Båda evenemangen har blivit inställda sommaren 2020 till följd av covid-19 (Medeltidsveckan,2020; Almedalsveckan, 2020).

4. Metod

4.1 Mixed methods

Syftet med denna studie är tvåfaldt, men båda syftena behandlar jämförelser. Vi vill dels jämföra inställningen till turism hos olika delar av Gotlands lokalbefolkning just nu, och vi vill samtidigt jämföra inställningen till turism hos Gotlands hela lokalbefolkning med hur den såg ut innan covid-pandemins utbrott. Jämförelserna kommer alltså att ske *mellan* olika grupper vid *samma tid*, samt *inom* en och samma grupp vid *olika* tidpunkter.

För att kunna generalisera resultatet från den första jämförelsen, och alltså säga något om *hela* Gotlands lokalbefolkning, har vi valt att samla in kvantitativa data, som sedan har analyserats statistiskt. Esaiasson et al. (2012, s. 197) skriver att kvantitativa data används när syftet är att beskriva frekvensen av, alltså hur ofta, ett fenomen förekommer; i denna studie frekvensen av olika inställning till turism.

För att besvara studiens andra syfte, huruvida lokalbefolkningens inställning till turism har förändrats sedan covid-19-pandemin bröt ut kommer vi att samla in både kvantitativ, och kvalitativa data. Eftersom vi inte har haft möjlighet att samla in data vid fler än en tidpunkt kommer jämförelsen göras genom två olika tillvägagångssätt. Dels kommer resultaten från vår undersökning att ställas mot resultatet av en liknande undersökning som genomfördes 2019 (Negussie & Skantze, 2019), och dels kommer kvalitativa data att samlas in där lokalbefolkningen själva får redogöra för om, och hur deras inställning har förändrats.

Eftersom Negussie & Skantzes (2019) undersökning inte är gjort med någon vetenskaplig ansats kan det vara vanskligt att jämföra resultatet från vår studie med denna. Vi har inte tillgång till den insamlade datan från denna studie, och kan därmed inte uttrycka oss om deras urval eller tillvägagångssätt. Vi har heller inte tillgång till rådatan, och kan därför inte göra någon statistisk jämförelse mellan deras och vår undersökning.

Trots att Negussie & Skantzes (2019) undersökning inte är vetenskaplig, eller redogör för alla tillvägagångssätt så ger den en bild av hur inställningen gentemot turism såg ut, hos samma population som denna studie syftar till att undersöka, relativt nära i tiden. Detta ger oss en möjlighet att studera om eventuella förändringar i inställningarna har skett. Deras

undersökning spreds i många kanaler och fick över 500 svar, vilket vi anser vara ett tillräckligt stort urval för att kunna jämföra deras resultat med denna undersökning.

Den kvalitativa datan kommer att analyseras systematiskt, genom att dela in svaren i kategorier efter hur respondenterna anser att deras inställningar har påverkats: har den påverkats alls, och i så fall på vilket sätt. De faktorer som respondenterna upplever har påverkat deras inställning ligger också till grund för ytterligare kategorisering. Detta för att få en djupare förståelse kring vad som ligger bakom den ändrade inställningen.

4.2 Enkät

För att samla in mycket data, av både kvantitativ och kvalitativ natur, från ett stort antal människor är enkäter ett bra verktyg, varför vi har valt att använda oss av en sådan (Berntson, Bernhard-Oettel, Hellgren, Näswall & Sverke, 2016, s. 9). Enkäter har också den fördel att den tillåter oss att samla in data på distans, något som var nödvändigt att göra på grund av covid-19, och de begränsningar av resande detta innebar.

Enkäten (se bilaga 1) har skapats i Google Forms, ett verktyg för att skapa och distribuera enkäter online på ett enkelt sätt. Verktøget låter oss också ladda hem datan för vidare analys.

4.2.1 Urval

Den population vi är intresserade av att undersöka är människor som är på heltid bofasta på Gotland, det vill säga de som bott där mer än 1 år och inte är deltidsboende. För att säkerställa att det endast är svar från de faktiskt bofasta på Gotland har vi inkluderat två kontrollfrågor i formuläret som ger oss möjlighet att sälla bort svar från turister, besökare och deltidsboende. Den första är "*Hur länge har du bott på Gotland?*" och endast svar från de respondenter som uppger att de har bott ett år eller längre på ön kommer att behandlas. Eftersom även säsongs- och deltidsboende kan uppge att de har bott längre på ön än ett år har vi också inkluderat frågan "*Är du heltidsboende på Gotland?*" där endast svar från de respondenter som uppger att de är heltidsboende kommer att behandlas.

Urvalet sker genom en tillgänglighetsprincip då enkäterna distribuerades online.

Distributionen skedde genom att en länk till enkäten, en kortare beskrivning av ämnet, och en uppmaning att delta publicerades i facebookgrupperna "Gotlands anslagstavla", "Gotlands

marknad”, och “Visby” samt i Reddit-forumen “/r/Gotland” och “/r/Visby”. Enkäten distribuerades också via personliga kontakter med sociala nätverk på Gotland. Enkäten var öppen för att ta emot svar mellan den 7–11 maj, 2020.

Att enkäten distribuerades online medför en risk att vi missar vissa grupper av människor som inte är aktiva i den typen av forum. I den beskrivning som gavs till respondenterna innan de valde att delta beskrev att undersökningen handlade om deras inställning gentemot turism, vilket kan medföra att de som har en stark åsikt i den frågan är mer benägna att delta i undersökningen. Kontrollfrågorna ålder och kön används för att få en bild av urvalet. Utifrån dessa frågor såg vi att det var en större andel kvinnor än män som deltog, och att enkäten fångade upp många olika åldersgrupper, vilket vi anser ger en indikation på att urvalet har en viss bredd.

4.2.2 Variabler & operationalisering

De variabler som vi är intresserade av att mäta är följande:

- Respondenternas inställning till turismen i Visby
- Fördelningen av dessa inställningar i rummet
- Covid-19

Den rumsliga fördelningen operationaliseras som avståndet mellan respondenternas bostad och Visbys världsarv, och mäts genom att be respondenterna att uppge det postnummer som ingår i deras adress. Hela Gotland är indelat i 166 postnummer, och dessa grupperas i 3 områden, beroende på hur långt ifrån Visbys världsarv de ligger. Område 1 innefattar Visbys världsarv, samt de delar av staden som ligger på ett avstånd om maximalt 300 meter utanför världsarvet. Område 2 består av de delar av Visby som ligger maximalt 3500 meter utanför världsarvet, och ej ingår i område 1. Område 3 utgörs av resten av Gotland

Legend

Ring wall   - - -

Distance from the ring wall

300 m   - - -

3500 m   - - -

1:25 000

Cartography by Sebastian Andersson and Ida Dolff
 Projection: WGS 84
 Source: OpenStreetMap QGIS

Figure 1. Distances from the ring wall in Visby, Gotland, used to define the three research zones.

Som beskrivet ovan har tidigare undersökningar som kollat på avstånd och inställningar fått varierande resultat. Även metodiken i områdesindelningen varierar i hög grad. Belisle & Hoy (1980) använder en liknande metodologi som denna studie, där tre områden, eller zoner, definieras efter deras avstånd från studieområdets turisttätaste område (i deras fall områden med 1,5, 3,0, respektive 4,5 km avstånd). Andra studier, t.ex. Weaver & Lawton (2001), har mätt avståndet fågelvägen från respondenternas bostad till ett promenadstråk känt för att dra till sig många turister, för att därefter undersöka om inställningarna samvarierar med avstånd.

Anledningen till att vi valde att använda oss av en liknande metod som Belisle & Hoy (1980) var att vi ville kunna erbjuda våra respondenter en viss grad av anonymitet. Det hade kunnat påverka antalet svar vi fick in om respondenterna hade tvingats uppge sin exakta adress. Gränserna för våra områden är framtagna så att de så bra som möjligt ska fånga in boende i staden Visby i område 1 och 2, där område 1 fångar in boende inom det faktiska världsarvet, eller strax utanför, och område 2 boende i övriga Visby. Område 3 fångar in boende på resterande delen av Gotland. Områdesgränserna är också skapade för att så bra som möjligt undvika ambivalens angående vilket område en postnummerzon faller inom.

Valet att använda Visby världsarv som utgångspunkt i utformandet av våra tre områden. Implicit i detta val finns ett antagande om att det är världsarvet som är det område som har störst koncentration av turister. Detta antagande har varit svårt att belägga rent empiriskt. Forskning pågår vid Uppsala Universitet för att bättre kartlägga besökarens rörelsemönster i och omkring Visby, men vi har ännu inte kunnat hitta några resultat från detta projekt (Campus Gotland, 2020). Vi valde ändå att fortskrida med detta antagande, baserat på ett antal argument: dels är Visby och då främst Visby världsarv en stor del i marknadsföringen av hela Gotland (Paulaityté & Ohlson, 2017), dels är Visby den stad på ön som har reguljär trafik med färja och flyg till fastlandet, och dels äger de två stora evenemang som diskuterats ovan (Almedalsveckan och Medeltidsveckan) till största delen rum i Visby världsarv. Det finns givetvis turister som rör sig utanför Visby, och hela Gotland har mycket att erbjuda besökare i form av naturupplevelser, campingplatser, kulturarv och så vidare. Vi har inte tagit någon hänsyn till andra eventuella "hot spots" i vår metod, vilket skulle kunna ha haft en påverkan på vårt resultat.

För att mäta konceptuella begrepp som *inställning till* krävs dock först att dessa begrepp operationaliseras, det vill säga definieras och görs mätbara (Berntson et al., 2016, s. 19-20). För att möjliggöra statistiska analyser av materialet blir den operationella definitionen av begreppet respondenternas svar på 3 frågor, som var och en besvaras på en skala om 6 steg. De två första frågorna är "*Vad är din generella inställning till turismen i Visby?*" och "*Vilken påverkan tycker du att turismen i Visby har på din levnadsstandard?*". Respondenterna ombeds här skatta sina egna upplevelser och inställningar från *Mycket negativ / mycket negativt till Mycket positiv / Mycket positivt*. Den tredje frågan är "*Vad anser du om mängden turister som besöker Visby?*" där respondenten ombeds skatta sin

upplevelse från 1 (“För litet antal”) till 6 (“För stort antal”), denna fråga är samma som Negussie & Skantze (2019) ställde i sin undersökning och kommer även att jämföras med deras svar för att se om det skett någon förändring.

Slutligen ombeds respondenterna att svara på, och/eller kommentera, om deras inställning till turism har förändrats med tanke på den rådande COVID-19-pandemin med en öppen fråga.

4.3 Statistisk analys

För att dra slutsatser om frågan huruvida inställningen till turism varierar rumsligt i Visby används en variansanalys, eller *analysis of variance* (ANOVA). Detta görs genom att betrakta svaren från de tre olika postkodsområdena som svar från 3 separata populationer, varpå två hypoteser angående dessa gruppers svar ställs upp:

H_0 = Inga skillnader i de tre gruppernas inställning till turism föreligger

H_1 = En skillnad i de tre gruppernas inställning till turism föreligger.

För att avgöra om en skillnad kan sägas föreligga analyseras medelvärde för (I) för de tre grupperna, samt variansen inom och mellan de tre grupperna (Harris & Jarvis, 2013, s. 153–155). För statistiska analyser har programmet SPSS 26.0 använts.

4.3.1 Validitet

Att säga att ett test har en hög validitet är att säga att testet mäter den variabel det är avsett att mäta, och inget annat. Att ett test har en hög validitet är ett grundläggande krav för att slutsatser ska kunna baseras på det insamlade materialet (Berntson et al., 2016, s. 222).

För att fånga in begreppet “inställning” i en bredare bemärkelse än endast självrapporterade svar på en direkt fråga har ytterligare två frågor inkluderats i begreppet. Nämligen: människors uppfattning om antalet turister i Visby, och deras uppfattning om turismens påverkan på deras egen levnadsstandard. Frågan om antalet turister inkluderades dels för att vi tycker att det ger en bättre bild för att möjliggöra en jämförelse med Negussie & Skantzes (2019) undersökning, och frågan om levnadsstandard eftersom vi från tidigare forskning vet att detta är en dimension som är tätt sammanlänkad med inställning (Vargas-Sanchez et al., 2011).

4.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet är i sin enklaste form ett mått på hur pass stort mätfelet är i testmaterialet. Alla frågor i alla enkäter har ett visst mått av osäkerhet - ett mätfel, som gör att svaret skiljer sig från ett tänkt "sant" värde (Berntsson et al. 2016, s. 68). Om detta mätfel är stort innebär det att testet har en låg reliabilitet, och det gör det i sin tur svårt att dra några slutsatser av den insamlade datan. Hög reliabilitet är alltså viktigt för att kunna analysera och tolka det insamlade materialet.

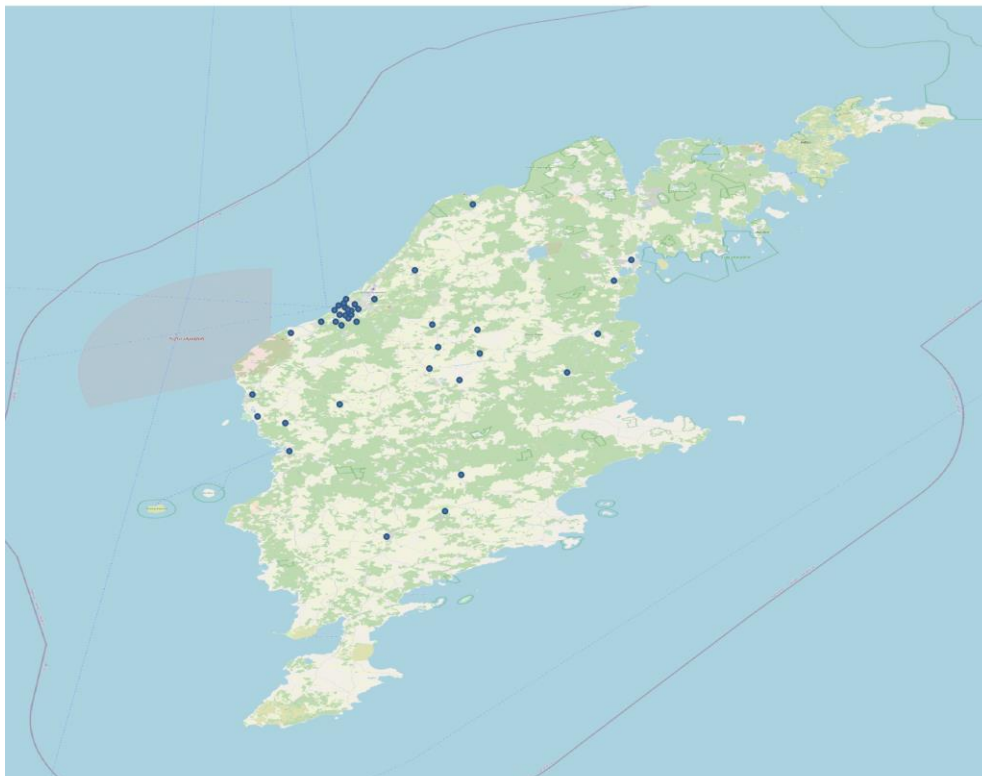
Ett enkelt sätt att undersöka om ett test har en hög reliabilitet att upprepa mätning, helst vid flera olika tillfällen eftersom dagsform och humör kan vara en felkälla som påverkar vilka svar en individ ger (Berntson et al., 2016, s. 69–70). Då vi inte har möjlighet att replikera vår studie vid ett flertal tillfällen har vi istället valt att ställa ett antal frågor som i grund och botten antas mäta samma sak. Genom att ställa flera frågor som mäter samma latenta variabel uppnår vi en större reliabilitet utan att behöva göra upprepade mätningar. För att analysera huruvida våra frågor faktiskt verkar mäta samma underliggande variabel används Cronbach's alfa, som är ett mått på hur väl svaren på frågorna korrelerar med varandra.

För att avgöra om de tre frågorna i enkäten faktiskt fångade in samma underliggande variabel, det vill säga respondenternas generella inställning till turismen i Visby, genomfördes ett reliabilitetstest där den interna konsistensen i frågorna testades. Cronbach's alfa för våra 3 frågor var i denna undersökning 0,805 vilket får anses tala för en god intern konsistens, och att frågorna fångar in samma underliggande variabel. Det finns därför täckning för att slå ihop de tre frågorna till ett Index över inställning till turism, vilket vi har gjort genom att addera svaren från de tre skalorna, och dela detta med tre. Resultatet blir en siffra mellan 1–6, där ett högre värde betecknar en mer positiv inställning till turismen i Visby.

5. Resultat

Av de 82 personer som deltog i enkätundersökningen sållades fem ut, då de uppgivit att de ej var heltidsboende på Gotland. Samtliga respondenter uppgav att de hade bott längre än ett år på ön. Således är det svaren från 77 respondenter som behandlats vidare. Av dessa var 50 kvinnor och 26 män. En respondent valde att ej uppge sitt kön. Den yngsta respondenten var 17 år och den äldsta 74. Medelåldern på de som svarade var 45.

De 77 respondenterna var fördelade över 41 unika postkoder på Gotland, illustrerat i figur 2.

Lengend

- Postcode

1:330 000

Cartography by Sebastian Andersson and Ida Dollf
Projection: WGS 84
Source: OpenStreetMap QGIS

Figure 2. the distribution of respondents' postcodes on Gotland.

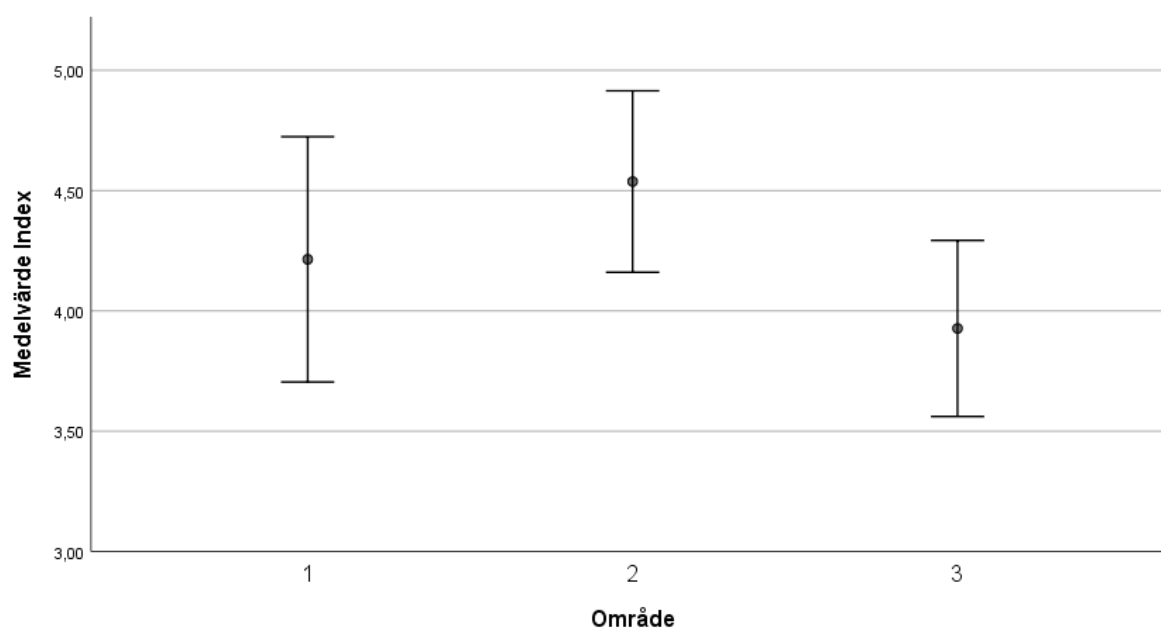
5.1 Inställningar till turismen i Visby

I tabell 1 och figur 3 presenteras svaren så som de fördelats mellan våra 3 områden, där område 1 är det område som ligger närmast ringmursområdet, och område 3 det område som ligger längst ifrån.

Tabell 1.

Index presented for the three zones

Område	n	Medelvärde (Index)	Standard avvikelse	Standardfel	95% konfidensintervall	
					Lägre gräns	Övre gräns
1	14	4,21	0,88	0,24	3,70	4,72
2	31	4,54	1,03	0,18	4,16	4,91
3	32	3,93	1,02	0,18	3,56	4,29
Totalt	77	4,23	1,02	0,12	3,99	4,46

Figur 3.

Index for the three zones with 95% confidence interval.

Överlag var respondenterna mer positivt än negativt inställda till turismen i samtliga av de tre områdena. För att avgöra om det föreligger någon skillnad i inställning mellan de tre områdena genomfördes en ANOVA, där medelvärdet för index jämförs mellan de tre olika områdena. Vi kunde inte se någon signifikant skillnad mellan de tre grupperna ($p = 0,059$), vilket innebär att vi inte kan förkasta vår nollhypotes.

5.2 Skillnader från föregående år

För att kunna svara på om inställningen till turism har förändrats i och med covid-19-pandemin jämfördes svaren från fråga 2 med undersökningen av Negussie & Skantzes (2019). Om vi jämför fråga 2 med den tidigare undersökningen finner vi att 19,5% av våra respondenter har angett 1 eller 2, 59,7% har angett 3 eller 4, och 20,8% har angett 5 eller 6. Vi tycker att detta resultat överensstämmer väl med Negussie & Skantzes (2019) undersökning, och kan baserat på denna jämförelse inte säga att det verkar ha skett någon förändring i fråga om inställning till turismen.

Trots likheterna i svar från tidigare år har ett stort antal respondenter uppgett att deras inställning till turismen *har* förändrats under den rådande covid-pandemin. Representerat i materialet finns både de som upplever att deras inställning till turismen har blivit mer negativ, och de som uppger att den har blivit mer positiv. Det finns dock en viss svårighet i att tolka materialet, då många respondenter har tolkat frågan som om det gällde hur själva turismen har, eller kommer att förändras, snarare än deras egen inställning till den.

Av de 77 respondenterna så har 64 valt att besvara frågan. Av dessa har 22 angett att deras inställning inte har förändrats, och 41 har angett att deras inställning har förändrats. En respondent var osäker på om hennes inställning hade förändrats

Den förändring som 41 av respondenterna uppger är både i mer positiv och mer negativ riktning. Skälet till att vissa uppger att de har blivit mer negativt inställda till turism är främst oro för en ökad smittspridning, och för en ökad belastning av vården i regionen. En respondent uttrycker sig:

“Vi behöver våra turister och sommargotläningar, men just nu ska de inte vara på ön överhuvudtaget. Väldigt nonchalant av dem att åka till sina sommarstugor trots

råd och rekommendationer av regering och myndigheter att inte åka hit. Såna sommargotlänningar behöver vi inte och vill heller inte ha här!”

Andra kopplar än mer konkret ihop turister med smittspridning. En respondent uttrycker sin “Oro för [...] smitta och att sjukvården inte ska klara av fler än oss som bor här”. Andra pekar ut specifika grupper av turister som risker; en respondent uppger till exempel att hon är “orolig för att stockholmare ska föra hit smittan”.

De respondenter som istället uppger att deras inställning har förändrats i en mer positiv riktning kan grovt delas in i två underliggande kategorier: de som värderar den sociala aspekten av turism, och de som värderar de ekonomiska värden som turismen för med sig. Många svar faller dock inom båda dessa kategorier. En respondent skriver:

“Jag blir orolig för hur Gotland kommer överleva framåt utan turismen nu när det är pandemin [sic]. Gotland behöver turismen. Det är kul när turister kommer, så i år lär det bli trist utan.”

Ett genomgående tema i svaren från de respondenter som uppger att de blivit mer positivt inställda till turismen under pandemin, och som kan vara värt att lyfta fram, är just insikten om turismens betydelse för ön, både socialt och ekonomiskt. En annan respondent skriver:

“På ett sätt har jag blivit mer positiv till turismen, för att jag inser hur viktig den är för öns ekonomi/välfärd.”

Sammantaget tycker vi oss kunna se en trend där en stor del av respondenterna upplever att deras inställning har förändrats, men det är inte alltid tydligt om denna förändring är i en mer positiv eller negativ riktning. Den övergripande trend som går igen i svaren skulle kortfattat kunna beskrivas som “Gotland behöver turister, men vi vill inte att de kommer hit just nu.”

Med anledning av detta tycker vi oss kunna säga att det har skett en förändring av lokalbefolkningens inställning gentemot turism som en följd av covid-19. Hur denna förändring ser ut är dock svårare att uttala sig om.

6. Diskussion

6.1 Inställningen till turismen

Likt Weaver & Lawton (2001) fann vi inga signifikanta skillnader i inställning som ett resultat av avståndet mellan bostad och de turisttåta delarna av staden. Vi har dock inte undersökt de bakomliggande faktorer som vi vet formar dessa inställningar. Vi vet att det främst är den påverkan turismen har på ekonomiska, socio-kulturella och miljömässiga värden som ger upphov till lokalbefolkningens inställning till fenomenet (Garcia et al., 2015). Man kan tänka sig att dessa värden värderas olika högt av olika grupper i lokalbefolkningen, och att inställningarna på så sätt har formats på olika sätt, även om de på ytan ser ut att vara likadana.

En tänkbar förklaring till att inställningarna såg så pass lika ut över hela Gotland kan ha att göra med att turism inte är något nytt fenomen på ön. Weaver & Lawton (2001) pekar på att den del av lokalbefolkningen som flyttat till Tamborine Mountain, Australien, efter att samhället blivit en populär turistort var mer positivt inställda till turismen, än som bott där längre. Med tanke på den långa tid som Visby har varit en populär turistort (UNESCO, 2019) är lokalbefolkningen troligen sedan länge väl medvetna om den mängd turister som kommer varje år. Det har alltså inte varit någon plötslig explosion av turister som har flockats till ön och fört med sig en snabb förändring av samhället.

En annan tänkbar möjlighet för att förklara resultatet är att den ekonomiska aktivitet som turismen ger upphov till, är mer spridd i rummet än vad vi förväntade oss. Tidigare studier (Belisle & Hoy, 1980; Sheldon & Var, 1985) har förklarat sina resultat med att människor som bodde närmre de turisttåta områdena drar större nytta av de ekonomiska möjligheter som turismen för med sig. Om denna förklaring är korrekt, men det i själva verket är så att turismen är mer spridd över Gotland än vad vi har antagit, skulle det kunna förklara att vi inte hittade någon skillnad i inställning mellan de tre områdena.

6.2 Pandemins påverkan på inställningarna

Det kan tyckas märkligt att en stor del av respondenterna uppgav att deras inställning hade förändrats till följd av covid-19-pandemin, samtidigt som jämförelsen med en tidigare

undersökning inte lyckades påvisa något sådant resultat. Förklaringen kan ligga i att inställningen har förändrats på olika sätt hos olika grupper. Vissa har fått en mer positiv inställning till turismen, och andra en mer negativ. Att pandemin har påverkat inställningarna åt två olika håll kan ha att göra med vilken tidsaspekt respondenterna tolkade frågan ur. De flesta av de respondenter som uppgav att deras inställning har blivit mer negativ angav skäl som vittnar om att de tolkar frågan som gällande här och nu, i vilket de inte vill veta av några turister, som riskerar att sprida smitta och belasta vården. De respondenter som istället uppgav att de hade blivit mer positivt inställda till turismen rörde sig snarare i ett längre tidsperspektiv, och oroade sig för hur Gotland skulle klara sig utan turism.

Det känns viktigt att påpeka att högsäsongen för turismen ännu ligger framför oss när denna undersökning görs, och att det ännu är för tidigt att göra något definitivt bokslut över frågan hur covid-19 kommer att påverka lokalbefolkningens inställning till turismen. Studier talar för att turismsektorn kommer att vara en av de sektorer som kan påverkas mest negativt av den rådande pandemin (Gössling et al, 2020), vilket skulle kunna bidra till att lokalbefolkningen kommer att bli mer skeptiska till en fortsatt utveckling av lokalsamhällets beroende av inkomster från besöksnäringen, jämfört med andra sektorer.

7. Slutsatser

Syftet med denna studie var att undersöka om det finns rumsliga skillnader i Gotlands lokalbefolknings inställning till turismen i Visby världsarv, samt att undersöka om dessa åsikter har förändrats av den pågående covid-19-pandemin. Detta syfte uppnåddes med två frågeställningar:

- Hur ser det rumsliga fördelningen av inställningar som lokalbefolkningen har gentemot turismen i Visby världsarv ut?

samt:

- Har lokalbefolkningen på Gotland ändrat sin inställning gentemot turism sedan coronaepidemin bröt ut, och hur ser denna förändring i så fall ut?

Eftersom vi inte kunde påvisa någon signifikant skillnad i inställning gentemot turismen för de tre undersökningsområdena anser vi inte att inställning till turismen för Gotlands lokalbefolkning är avhängig avståndet mellan individers hem och Visby världsarv. Generellt visar dock denna undersökning att en övervägande positiv inställning till turismen råder bland Gotlands lokalbefolkning, oavsett var på ön man bor. Som tidigare nämnts är det viktigt att ha lokalbefolkningens stöd för turismutveckling för att säkerställa en socialt hållbar turism (Yu, Chancellor & Cole, 2011), och undvika att konflikter uppstår (Wang et al., 2018). Det är därför av vikt att beslutsfattare och aktörer inom turismsektorn på Gotland arbetar för att bibehålla, eller öka det stöd de idag besitter.

Vad gäller studiens andra frågeställning så är resultatet mer ambivalent. En jämförelse med en tidigare enkätundersökning kunde inte påvisa att en förändring i inställning gentemot turismen har skett. Dock rapporterade många av respondenterna i denna undersökning att deras inställning *har* förändrats. En förklaring till detta som vi finner rimlig är att många av de tillfrågade upplevde att deras inställning hade förändrats i en mer positiv riktning, som ett resultat av att de insett värdet av turismen för Gotland. Andra respondenter upplevde å sin sida att deras inställning hade blivit mer negativ; de ville inte att turister skulle besöka ön under pandemin, främst på grund av risken för att dessa skulle sprida smitta eller belasta vården i onödan.

Att undersöka Gotlands lokalbefolknings inställning till turism under covid-19-pandemin gör det förstås svårt att använda resultatet för att säga något om framtiden. Vi kan redan vid tiden

för denna undersökning se att människors inställningar till turismen förändrats, och det är ännu högst oklart vilka effekter pandemin slutligen kommer ha på turismen och lokalbefolkningens inställning till fenomenet. Med anledning av detta föreslår vi att denna studie betraktas som en ögonblicksbild av hur situationen såg ut för Gotlands lokalbefolkning under våren 2020, snarare än som en generaliserbar och allmängiltig beskrivning.

7.1 Framtida studier

I fortsatt forskning vore det intressant att undersöka om det finns en rumslig fördelning av de bakomliggande faktorer som påverkar inställningen gentemot turismen. Det vill säga om människor på olika platser upplever turismens påverkan på socio-kulturella, miljömässiga och ekonomiska värden på olika sätt.

Det vore också intressant att följa upp denna studie efter sommaren, för att se hur inställningen gentemot turismen har förändrats ytterligare till följd av covid-19.

Slutligen skulle vi också gärna se en studie som tog sig an att undersöka hur lokalbefolkningen upplever det relativa avståndet till världsarvet.

8. Referenser

177 vårdguiden. (2020). *Covid-19 - coronavirus*. Hämtad 2020-05-15 från:

<https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/sjukdomar--besvar/lungor-och-luftvagar/inflammation-och-infektion-ilungor-och-luftror/om-covid-19--coronavirus/covid-19-coronavirus/>

<https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

Almedalsveckan. (2020). *Hur fungerar Almedalsveckan*. Hämtad 2020-05-14 från:

https://almedalsveckan.info/hur_fungerar_almedalsveckan

Almedalsveckan. (2019). *Statistik*. Hämtad 2020-05-14 från:

<https://almedalsveckan.info/statistik>

Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel research*, 39(1), 27-36.

Belisle., F. J., & Hoy., D. R. (1980) The Perceived Impact Of Tourism By Residents, A Case Study In Santa Marta, Colombia. *Annals Of Tourism Research*. VII(1), 83-101.

Berntson, E., Bernhard-Oettel, C., Hellgren, J., Näswall, K., & Sverke, M. (2016).

Enkätmetodik. Stockholm: Natur och kultur.

BFUF. (2018). *Tema: social hållbarhet i besöksnäringen*. Hämtad: 2020-04-05 från:

https://bfuf.se/wp-content/uploads/2018/03/BFUF_Utlysning_2018_Social_hallbarhet_i_besoksnaringen.pdf

Bonimy, M. (2011). Urban Residents' Perceptions of Environmental Impacts. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 12(4), 330-354.

Campus Gotland. (2020). Före-bilder - Studier av besökare, besökta och besöksmål. Hämtad

2020-05-10 från: <https://www.campusgotland.uu.se/hallbarabesok/forskning/fore-bilder/>

Cuccia, T., & Rizzo, I. (2011). Tourism seasonality in cultural destinations: Empirical evidence from Sicily. *Tourism Management*, 32(3), 589-595.

Davis, D., Allen, J., & Cosenza, R. M. (1988) Segmenting local residents by their attitudes, interests, and opinions towards tourists. *Journal of Travel Research*, 27(2), 2-8.

Esaiasson, P., Gilljam, M., & Oscarsson, H. Wängnerud (2012) Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad. *Stockholm: Norstedts juridik*.

Easterling, D. (2004). The residents' perspective in tourism research: A review and synthesis. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 17(4), 45-62.

Easterling, D. (2005). Residents and Tourism: What is really at stake?. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 18(4), 49-64

Eugenio-Martin, J., & Campos-Soria, J. (2014). Economic crisis and tourism expenditure cutback decision. *Annals of Tourism Research*, 44, 53.

García., F. A., Vázquez., A. B., & Macías., R. C. (2015) Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33-40.

Globalportalen. (2020). *Agenda 2030*. Hämtad 2020-04-01 från:
https://globalportalen.org/amnen/agenda-2030?gclid=Cj0KCQjwm9D0BRCMARIsAIfvfIaYe0d7MFGyo19YkyeOoxarPcLbj8Jquru5pqaPx0jd9TMfzgQPfSYaAkC8EALw_wcB

Gotland kommun. (2008). *Vision Gotland 2025*. Visby: Gotlands kommun.

Gotlands kommun. (2010). *Bygg Gotland. Översiktsplan för Gotlands kommun 2010-2015*. s. 71.

Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of tourism research*, 29(1), 79-105.

Gursoy, D., & Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of tourism Research*, 31(3), 495-516.

Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. (2020.). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 2020, 1-20.

Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The Geography of Tourism and Recreation, Environment, place and space*. New York: Routledge.

Harris, R., & Jarvis, C. (2013). *Statistics for geography and environmental science*. New York: Routledge.

Hoffman, D. L., & Low, S. A. (1981). An application of the probit transformation to tourism survey data. *Journal of Travel Research*, 20(2), 35-38.

Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of travel research*, 36(2), 3-11.

Kent, M (2014) Space: Making room for space on physical Geography. Clifford, N., Holloway, S., Rice, S., & Valentine, G. (red.) *Key concepts in geography*. London: Sage. 97-118

Kim, K., Uysal, M., & Sirgy, M.J. (2013) How does tourism in a community impact the quality of life of community residents?. *Tourism Management*, 36, 527-540

King, B., Pizam, A., & Milman, A. (1993). Social impacts of tourism: Host perceptions. *Annals of Tourism Research*, 20(4), 650-665.

Knox, P., & Marston, S. (2016) *Human Geography, places and regions in global context*. (6th ed.). Essex: Pearson.

Korça, P. (1996). Residents Attitudes towards Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 23(3), 695-726.

Krisinformation. (2020). *Inrikesresor och kollektivtrafik*. Hämtad 2020-05-15 från: <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/20192/myndigheterna-om-det-nya-coronaviruset/inrikesresor-och-kollektivtrafik>

Krisinformation. (2020). *Restriktioner och förbud*. Hämtad 2020-05-15 från:

<https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/20192/myndigheterna-om-det-nya-coronaviruset/restriktioner-och-forbud>

Lundberg, E. (2017). The importance of tourism impacts for different local resident groups: A case study of a Swedish seaside destination. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6, 46-55

Medeltidsveckan. (2020). Om medeltidsveckan. Hämtad: 2020-05-16 från:

<https://www.medeltidsveckan.se/om-medeltidsveckan>

Müller D.K. (2002). Reinventing the Countryside: German Second-home Owners in Southern Sweden. *Current Issues in Tourism*, 5, 426-446

Negussie, E., & Skantze, J. (2019). *Tyck till om Världsarvet Hansestaden Visby*. Region Gotland.

Nunkoo, R., Smith, S., & Ramkissoon, H. (2013). Residents' attitudes to tourism: A longitudinal study of 140 articles from 1984 to 2010. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 5-25.

NE. (2020a). *Världsarvskonventionen*. Nationalencyklopedin. Hämtad 2020-04-03 från: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/varldsarvskonventionen>

NE. (2020b). *Visby*. Nationalencyklopedin. Hämtad 2020-04-03 från:

<https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/visby>

Paulaityté, A., & Ohlson, M. (2017). Turism, marknadsföring och hållbar utveckling: En kvalitativ studie om hållbart utvecklings- och marknadsföringsarbete i Visby. (Examensarbete, Södertörns Högskola, Stockholm).

Region Gotland. (2020). *27 frågor om coronaläget i maj till smittskyddsläkaren*. Hämtad 2020-05-20 från:

<https://gotland.se/107045>

Region Gotland. (2018). *Hansestaden Visby*. Hämtad 2020-04-18 från:

<https://gotland.se/107045>

Region Gotland. (2019a). *Regional besöksnäringstrategi för Gotland*.

Region Gotland. (2019b). *Ny världsarvsstrategi och handlingsplan*. Hämtad 2020-05-10 från:
<https://www.gotland.se/100803>

Region Gotland. (2019c). *Statistik*. Hämtad: 2020-04-18 från:
<https://www.gotland.se/turismstatistik>

Regionfakta. (2020). Sysselsatta inom turismberoende branscher. Hämtad 2020-04-10 från:
<http://www.regionfakta.com/gotlands-lan/naringsliv/sysselsatta/sysselsatta-inom-turismberoende-branscher/>

Sheldon, P. J., & Var, T. (1984). Resident attitudes to tourism in North Wales. *Tourism management*, 5(1), 40-47.

Tillväxtverket. (2016). *Turismens begreppsnyckel*. Stockholm: Tillväxtverket.

Tillväxtverket. (2019). *Turismens årsbokslut 2018*. Hämtad 2020-03-30 från:
<https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2019-06-18-turismens-arsbokslut-2018.html>

Tillväxtverket. (2019). *Verktyg för hållbar turism*. Stockholm: Tillväxtverket.

Towner, J. (1985). The grand tour: A key phase in the history of tourism. *Annals of tourism research*, 12(3), 297-333.

UNESCO. (2019). *Hansestaden Visby*. Hämtad 2020-04-12 från:
<http://www.unesco.se/hansestaden-visby/>

UNESCO. (2020). *Världsarv*. Hämtad 2020-04-18 från:
<https://www.unesco.se/kultur/varldsarv/>

United Nations. Statistical Division. (2010). *International recommendations for tourism statistics 2008* (No. 83). United Nations Publications.

United Nations Environment Programme & World Tourism Organization (UNEP & WTO). (2005). *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers*. Paris: United Nations Environmental Programme.

UNWTO. (2020). *SUSTAINABLE DEVELOPMENT*. Hämtad: 2020-04-14 från: <https://www.unwto.org/sustainable-development>

Vargas-Sanchez, A., Porras-Bueno, N., & de los Ángeles Plaza-Mejía, M. (2011). Explaining residents' attitudes to tourism: Is a universal model possible?, *Annals of tourism research*, 38(2), 460-480.

Wang, L., & Yotsumoto, Y. (2019). Conflict in tourism development in rural China. *Tourism Management*, 70, 188-200.

Weaver, D., & Lawton, L. (2001). Resident Perceptions in the Urban–Rural Fringe. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 439-458.

Wiik, C. (2018) *Ny kryssningskaj i Visby invigd*. Infrastrukturnyheter. Hämtad: 2020-04-18 från: <https://www.infrastrukturnyheter.se/20190803/20691/ny-kryssningskaj-i-visby-invigd>

World Tourism Organization. (1980). *International Tourism In Figures 1950-1979*.

World Tourism Organization. (1997). *International Tourism: A Global Perspective*. Madrid: World Tourism Organization.

Yu, C.P., Chancellor, H.C., & Cole, S.T. (2011). Measuring residents' attitudes toward sustainable tourism: A reexamination of the sustainable tourism attitude scale. *Journal of Travel Research*, 50, 57-63

9. Bilagor

Bilaga 1

Hur upplevs turismen av lokalbefolkningen?

Vi är två studenter som just nu skriver vårt kandidatarbete i geografi vid Göteborgs Universitet. Vårt arbete handlar om turism och människors inställning till turism i världsarvsstaden Visby.

Vi är intresserade av hur du som boende på Gotland upplever turismen i Visby.

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt, och du som respondent kommer inte att behöva delge någon information som gör det möjligt att identifiera dig. Vi ber dig dock att uppge ditt postnummer, då vår studie syftar till att kartlägga om upplevelsen av turism skiljer sig åt mellan olika platser.

Tack för att du tar dig tiden att svara!

*Obligatorisk

1. Kön *

Markera endast en oval.

- Kvinna
 Man
 Annat, vill ej uppge

2. Ålder

_____

3. Hur länge har du bott på Gotland? *

Markera endast en oval.

- Mindre än 1 år
 Längre än 1 år
 Längre än 3 år
 Längre än 5 år

4. Är du heltidsboende på Gotland? *

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej

5. I vilket postnummerområde ligger din bostad? *

_____

Namnöst avsnitt

6. Vad är din generella inställning till turismen i Visby? *

Markera endast en oval.

	1	2	3	4	5	6	
Mycket negativ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket positiv

7. Vad anser du om mängden turister som besöker Visby? *

Markera endast en oval.

	1	2	3	4	5	6	
För stort antal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	För litet antal

8. Vilken påverkan tycker du turismen i Visby har på din levnadsstandard? *

Markera endast en oval.

	1	2	3	4	5	6	
Mycket negativ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket positiv

9. Upplever du att din inställning till turismen i Visby påverkas av den rådande COVID-19 pandemin? Om ja, hur?

Det här innehållet har varken skapats eller godkänts av Google.

Google Formulär